

2009-01-26

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Ref: Ju2008/5574/EMA

Remissvar till delbetänkande av utvärderingsutredningen Sekretess och offentliga biträden i utlänningsärenden (SOU 2008:65)

SIOS har fått möjlighet att lämna yttrande över rubricerat delbetänkande och får härmed lämna följande synpunkter.

Vårt yttrande kommer att ta upp frågan om vem som ska förordna offentligt biträde.

Utredningens förslag

Nuvarande bestämmelser anger att det är Migrationsverket som utser biträde. Denna ordning har fått kritik, både när det gäller om Migrationsverket överhuvudtaget får utse biträde och om vilka biträden som utses (kompetens, kvalifikationer m.m.).

I utredningen redovisas dessa aspekter. Utredningen redovisar kritiken mot Migrationsverket som dels är första instans i den nya processordningen, dels sökandens motpart vid eventuell process i domstol. Det finns en risk för att biträdet kommer att hamna i en lojalitetskonflikt eftersom Migrationsverket både kommer att förordna biträdet och uppträda som hans eller hennes motpart. Utredningen redovisar också att det har framförts att Migrationsverket förordnar biträden som ofta saknar kompetens i flyktingfrågor och att biträdena förordnas för sent i processen.

När det gäller den principiella frågan hänvisar utredningen till tidigare överväganden i olika lagstiftningsärenden. Av dessa framgår att de principiella invändningarna har tillmätts alltför stor betydelse och att de praktiska fördelarna med den nuvarande ordningen bör få företräde. I fråga om lojalitetskonflikt finner utredningen att den också uppstår i fall beslutsbefogenheterna att förordna biträde överförs till domstolarna.

Utredningen redovisar sedan de praktiska svårigheter som det skulle innebära att byta nuvarande ordning och att annan myndighet eller domstol skulle förordna biträde. Dessa svårigheter skulle innebära en försening på ca tre dagar per ärende och en årlig uppskattad kostnad på ca 80 miljoner kronor. Utredningens slutsats är att den nuvarande ordningen ska gälla även i fortsättningen, det vill säga att Migrationsverket ska fortsätta att förordna biträde. En ändring av nuvarande ordning bör endast komma ifråga om Migrationsverkets handläggning visar sig vara bristfällig och inte kan förbättras.

Utredningen menar vidare att det är viktigt att biträden har rätt kompetens och uppfyller lämplighetskraven. Utredningen redovisar ett rad fall där kompetens har brustit. Utredningen menar att till offentligt biträde får förordas en advokat, en biträdande jurist på advokatbyrå eller någon annan som är lämplig för uppdraget. Några formella behörighetskrav finns inte och utredningen förordar inte heller införande av ett system med auktorisation av offentliga biträden i utlänningsmål. Utredningen föreslår vidare att lämplighetskraven inte bör preciseras i lagtexten. Det förutsätts att den som i ett ärende förordnar ett biträde gör en verklig provning av biträdets kvalifikationer.

SIOS yttrande

SIOS delar inte utredningens uppfattning. SIOS anser att det är domstolarna som ska förordna offentligt biträde. Domstolarna är inte någon motpart som Migrationsverket faktiskt är. Att domstolarna förordnar biträde ökar alltså rättssäkerheten. Detta är också i enlighet med svensk praxis i brottsmål och internationell praxis. En annan omständighet är att trots att i Sverige är myndigheterna självständiga och det finns förbud mot ministerstyre går det inte att komma ifrån att de sorterar under regeringen. Domstolarna däremot har en självständighet som inte ifrågasätts. Detta är väldigt viktigt för att den sökande ska få trovärdighet i det svenska rättssystemet.

I enlighet med vår uppfattning att beslutsbefogenheter flyttas över till domstolarna bör domstolarna ta över även de ärenden där polismyndigheterna för närvarande beslutar.

När det gäller vilken kompetens offentliga biträden ska ha anser SIOS att de ska vara advokater eller biträdande jurister på advokatbyrå. Ett migrationsärende påverkar en människas hela liv för att inte säga en hel familjs liv. Och det gäller tusentals ärenden som varje år tas i svenska domstolar. Det handlar alltså om tusentals människors öde. Sverige som rättstat ska kunna garantera att dessa människor och deras ärenden får den bästa kompetens som finns att tillgå. Inte endast för deras skull, utan även för att tillförsäkra att de lagar som Sverige har tillämpas på bästa sätt. Det är SIOS uppfattning att kraven på offentliga biträdens kompetens, kunnande och lämplighetskrav ska följaktligen skärpas ordentligt. Dessa bör preciseras i lagstiftningen.

SIOS styrelse

Bijan Shafiei
Ordförande

Julio Fuentes
verksamhetssekreterare
föredragande

Slovodanka Vukotic
föredragande